

Emmi Ehrnrooth

TOIMINTAMALLIESITYS LASTEN JA NUORTEN SOVITTELUIDEN TOTEUT- TAMISEKSI

Opinnäytetyö
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomikoulutus
2024

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi amk
Tekijä/Tekijät	Emmi Ehrnrooth
Työn nimi	Toimintamalliesitys lasten ja nuorten sovitteluiden toteuttamiseksi
Toimeksiantaja	Kymi-Saimaan sovittelutoimisto
Vuosi	2024
Sivut	34 sivua, liitteitä 5 sivua
Työn ohjaaja(t)	Eija Karjalainen

TIIVISTELMÄ

Kymi-Saimaan sovittelutoimisto tuottaa sovittelupalveluita Etelä-Savon, Etelä-Karjalan sekä Kymenlaakson alueella. Alueella on yhteensä seitsemän sovitteluohjaajaa, kolme työllistettyä toimistotyöntekijää sekä sovittelutoiminnan johtaja. Alueella toimii liki sata vapaaehtoista sovittelijaa, jotka pääsääntöisesti sovittelevat rikos- ja riita-aloitteita. Vuosittain Kymi-Saimaan alueella sovitteluun osallistuu yli 1000 alle 18-vuotiasta.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa esitys toimintamallista Kymi-Saimaan sovittelutoimiston lasten- ja nuorten sovittelu prosessien selkeyttämiseksi. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda sellainen esitys toimintamallista, että sovittelu prosessin aikana otettaisiin paremmin huomioon lapsen etu ja se, että lapsi pääsee entistä paremmin ilmaisemaan oman tahtonsa ja tuomaan esille sen, miten hän toivoo oman asiansa käsittelyn etenevän.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä. Toiminnalliseen osioon kuului yhden sovitteluprosessin läpi vieminen opinnäytetyössä ehdottamallani tavalla. Lisäksi opinnäytetyön aikana perehdyin kirjallisuuteen ja siihen peilaten tarkastelin jo voimassa olevia rakenteita ja tarjosin vaihtoehdoisen tavan toteuttaa lasten- ja nuorten sovitteluita tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä prosessin aikana kulki se, miten sovitteluprosessi tukee parhaiten lapsen etua. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi esitys toimintamalliksi ja Kymi-Saimaan sovittelutoimiston tarkasteltavaksi jää se, onko ehdotettu prosessi tarkoituksenmukainen vai jatkaako työyhteisö tämän pohjalta prosessin muokkaamista ja selkeyttämistä entistään.

Avainsanat: sovittelu, conferencing-sovittelu, lasten ja nuorten sovittelu

Degree	Bachelor of Social Services
Author (authors)	Emmi Ehrnrooth
Thesis title	Presentation as an operating model for the implementation of mediations for children and juvenile.
Commissioned by	Kymi-Saimaan sovittelutoimisto
Time	2024
Pages	34 pages, 5 pages of appendices
Supervisor	Eija Karjalainen

ABSTRACT

The mediation office of Kymi-Saima provides mediation services in the region of South Savo, South Karelia and Kymenlaakso. There are a total of seven mediation instructors, three office workers and a director of mediation services in the area. About a hundred volunteer mediators work in the area, who mainly mediate criminal and dispute initiatives. Every year, more than 1,000 people under the age of 18 participate in mediation process in the Kymi-Saima region. (THL statistical report 31/2022)

The purpose of this thesis is to produce a presentation of the operating model of the Kymi-Saima mediation office in order to clarify the child and youth mediation processes. The aim of the thesis would be to create a presentation of the operating model that during the mediation process the child's interest would be better taken into account and that the child would be better able to express their own will and bring out how they hope the handling of his case to be proceeded.

The thesis was implemented as a functional thesis. The functional part included going through one mediation process as I proposed in the thesis. In addition, during the thesis, I familiarized myself with the literature and examined the structures that were already in place and offered an alternative way to implement child and youth mediations in the future. The research question of the thesis during the process was, how does the mediation process best support the child's interest?

As a result of the thesis, a presentation was created as an operating model, and the Kymi-Saima mediation office remains to examine whether the proposed process is appropriate or whether the work community will continue to modify and clarify the process on the basis of this.

Keywords: mediation, conferencing mediation, juvenile mediation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TOIMEKSIANTAJAN KUVAUS JA OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	7
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	7
4	TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET	8
4.1	Rikos ja riita-asioiden sovittelu.....	8
4.2	Nuorten riskikäyttäytyminen.....	9
4.3	Vahingonkorvausvelvollisuus.....	12
4.4	Sovittelua ohjaava lainsäädäntö	14
4.5	Conferencing-sovittelu	16
5	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS TUOTEKEHITYSPROJEKTINA	17
5.1	Valmisteluvaihe.....	18
5.2	Suunnitteluvaihe	19
5.2.1	Aineiston kokoaminen.....	19
5.2.2	Aineiston analyysi	21
5.3	Toteutusvaihe	23
5.4	Projektin päättämisen vaihe.....	27
6	OPINNÄYTETYÖN TUOTOS JA TULOKSET	28
7	POHDINTA	29
7.1	Tulosten luotettavuuden pohdinta.....	31
7.2	Opinnäytetyön eettisyys.....	32
	LÄHTEET.....	34

LIITTEET

Liite 1. Lasten- ja nuorten sovitteluesite

Liite 2. Tietoa sovittelusta kirje

Liite 3. Yhteydenottopyyntökirje

Liite 4. Prosessi esite

1 JOHDANTO

”Rikoksesta tulee rangaista” – tähän ajatukseen usein törmää, kun kuulee käytävän keskustelua rikoksesta ja siitä mikä olisi sopiva rangaistus aiheutettuun rikokseen nähden. Voisiko sopiva rangaistus olla sovittelussa käyty keskustelu asianosaisten kesken? Entäpä voisiko sopiva korvaus olla uhrille suoritettujen rahallisten korvausten lisäksi kasvotusten suoritettu anteeksipyyntö? Tai mahdollisesti työkorvauksena suoritettu hyvitys aiheutetusta vahingosta?

Sovittelupalveluita on tuotettu Suomessa jo 80-luvun loppupuolelta alkaen. Aluksi sovittelu painottui pääsääntöisesti lasten ja nuorten rikosasioiden sovittelun, mutta tällä hetkellä suurin osa rikosasioiden sovitteluista painottuu aikuisten tekemiin rikoksiin. Sovittelupalvelut uudelleen järjestäytyivät vuonna 2005 voimaan tulleen sovittelulain voimaantulon jälkeen. Tällä hetkellä sovittelupalveluita tuottaa noin 19 eri palveluntuottajaa ympäri Suomen.

Sysäys opinnäytetyön tekemiseen lähti liikkeelle tarpeesta muokata lasten ja nuorten sovitteluprosessi yhtäläiseksi koko Kymi-Saimaan sovittelutoimiston alueella. Aiemmin sovitteluprosessien käytännöt vaihtelivat toimisto ja ohjaaja-kohtaisesti ja joissakin tilanteissa sovitteluprosessit kuormittivat sovitteluohjaajia epätasaisesti ja osaltaan saattoivat vaikuttaa sovitteluprosessien keston. Opinnäytetyön avulla tehtävällä esityksellä toimintamalliksi on tarkoitus muokata sovitteluprosessia sellaiseksi, että prosessi olisi lapsilähtöinen ja tukisi lasten ja nuorten vastuunottamista omien asioiden hoitamisessa.

Sovittelun yksi merkittävimmistä rooleista on keventää rikosoikeudellista järjestelmää ja ihannetilanteessa mahdollisimman suuri osa lievemmistä rikoksista ohjattaisiin sovitteluun ja näin kevennettäisiin oikeusjärjestelmää. Sovittelun aikaansaama, syytevaatimuksista luopuminen asianomistajarikoksissa sekä poliisin ja syyttäjän tekemät päätökset asian käsittelyn päättymiseksi, ovat hyviä keinoja pyrkiä rikosoikeudellisen järjestelmän keventämiseen. Lisäksi sovittelulla säästetään rikollisuudesta aiheutuneiden kustannusten kasautumista yhteiskunnan harteille (Elonheimo 2010, 31.)

2 TOIMEKSIANTAJAN KUVAUS JA OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda sovittelun tarjoamaa mahdollisuutta entistä enemmän näkyväksi Kymi-Saimaan sovittelutoimiston alueella sekä laajentaa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Lisäksi tavoitteena on karottaa ne seikat, miten lasten ja nuorten sovitteluita voidaan kehittää Kymi-Saimaan alueella siten, että sovittelut palvelevat entistä enemmän sekä uhria, tekijää että yhteiskuntaa. Kehittämistyön pohjimmainen lähtökohta on luoda sovitteluprosessista nuorten tilannetta ymmärtävä ja joustava prosessi, jossa nuoren sana ja ääni tulee kuulluksi ja nuoren asia käsitellään häntä kunnioittavalla tavalla.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Kymi-Saimaan sovittelutoimisto, jonka toiminta-alueita ovat Kaakkois-Suomi, Etelä-Karjala sekä Etelä-Savo. Sovittelutoimiston alueella on viisi aluetoimistoa, joissa työskentelee sovittelutoimiston johtajan lisäksi, yhteensä seitsemän sovitteluohjaaja sekä neljä toimistotyöntekijää. Kymi-Saimaan sovittelutoimisto on yksi Suomen suurimmista sovittelupalveluiden tuottajista ja alueella sovitellaan vuosittain useita alle 18-vuotiaiden rikos- tai riita-asioita. (THL. 2021.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on luoda esitys yhteistyömalliksi lasten ja nuorten sovitteluiden kehittämiseksi Kymi-Saimaan sovittelutoimiston alueelle. Kehittämistyön tavoitteena on saada koko Kymi-Saimaan sovittelutoimiston alueelle yhtenäinen käytäntö lasten ja nuorten sovitteluiden toteuttamiseksi ja eteenpäin viemiseksi. Opinnäytetyön aikana tavoitteena on selvittää lasten- ja nuorten sovitteluiden nykytilannetta Kymi-Saimaan sovittelutoimiston alueella sekä selvittää lasten ja nuorten sovittelutoiminnan kehittämistarpeet. Opinnäytetyön tavoitteena on peilata yhteistyömallia sovitteluprosessin näkökulmasta ja pohtia mitkä ovat ne kohdat sovittelussa, jotka kaipaavat enemmän huomiota lasten ja nuorten sovitteluprosessin aikana. Kehittämistyön tarkoituksena on tuottaa prosessikaavio, jonka avulla Kymi-Saimaan sovittelutoimiston alueelle tarjotaan selkeää esitys yhteistyömalliksi, joka otettaisiin käyttöön koko Kymi-Saimaan sovittelutoimiston alueella.

Kehittämistyön tehtävänä on pohtia kehittämisen kohteet sekä tarttua niihin tavoitteellisesti. Kehittämistyön avulla pystytään ratkomaan työelämän ongelmia sekä jakamaan tietoa muiden asiantuntijoiden käyttöön. Parhaimmillaan kehittämistyön aikana pystytään luomaan uusia käytäntöjä ja mallintamaan työelämän jo hyviä tapoja toimia (Ojasalo ym. 2015, 15.)

Ojasalo ym. (2015, 15) kirjoittavat, että vaikka kehittämistyötä tehdään usein yhdessä muiden työyhteisön henkilöiden kanssa, on kehittämistyössä suuri rooli myös itsenäisellä pohdinnalla, tiedonkeruulla sekä arvioinnilla. Tämän kehittämistyön hyödynsaajina ovat Kymi-Saimaan sovittelutoimiston työntekijät, sekä paikalliset viranomaiset ja ehkä tärkeimpinä, alueen rikoksilla oireilevat lapset ja nuoret.

4 TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

Opinnäytetyön keskeisempiä käsitteitä ovat rikos ja riita-asioiden sovittelu ja nuoruuden lisäksi erilaiset lait, jotka ohjaavat sovittelupalveluiden tuottamista Suomessa.

4.1 Rikos ja riita-asioiden sovittelu

Sovittelu on maksutonta palvelua, joka perustuu osapuolten vapaaehtoisuuteen koko prosessin aikana. Sovittelun tarkoituksena on, että rikoksen tai riidan osapuolet voivat turvallisessa, luottamuksellisessa ja puolueettomassa ympäristössä käydä lävitse tapahtunutta ja pyrkiä löytämään keinoja hyvittää aiheutuneet vahingot. Sovittelu perustuu restoratiiviseen oikeuteen, jonka perusajatuksena on tarjota rikoksen tai riidan osapuolille mahdollisuus tuoda omat näkemykset tilanteesta esille. Restoratiivisen oikeuden periaatteena on eheyttää ja korjata ihmisten välillä tapahtuneita asioita. (Elonheimo 2020.)

Tämä restoratiivinen näkökulma onkin mielestäni yksi merkittävimmistä seikoista miksi sovittelu lasten ja nuorten aiheuttamissa rikosasioissa on ensisijainen tapa käsitellä tapahtuneita.

Eskelinen (2005, 30) kirjoittaa, että lasten ja nuorten tekemien rikosten sovittelu voidaan jopa lukea avohuollon tukitoimeksi ja nuorten tekemien rikosten käsitteleminen tapahtuisi ennen muuta poliisin, lastensuojelun sekä muiden sosiaaliviranomaisten sekä sovittelutoimen toteuttamana. Sovittelu on rikosoikeudesta ja sen seuraamusjärjestelmästä irrallinen instituutio, joka kuitenkin on yksi merkittävä osa rikosoikeudellisessa prosessissa.

4.2 Nuorten riskikäyttäytyminen

Nuoruuden kehitystehtävänä on irtaantua vanhemmista ja siirtyä lähemmäksi aikuisuutta ja muodostaa omaa persoonaa ja seksuaalista identiteettiä, samalla liittyen lähemmäksi kavereita. Nämä nuoruuden kehitystehtävät itsessään tuovat tunteita ja haasteita nuoren elämään ja tuovat mukanaan rajojen ja normien testaamista. Nuoren käyttäytymiseen vaikuttavat monet tekijät, kuten kasvuympäristö, taustatekijät sekä muu sosiaalinen verkosto. Nuoruuteen kuuluvat useat erilaiset ja erisuuriset konfliktit. Nämä konfliktit ovat hetkiä, jolloin harjoitellaan koko tunne-elämän kirjoa sekä sosiaalisia taitoja. Osiin konflikteista kuitenkin liittyy rikoksen tunnusmerkistöjä. Tällaiset tilanteet saattavat olla mm. seiniin piirtelyt, näpistyksset, tappelut tai muut sosiaalisissa tilanteissa tapahtuvat konfliktit. Nykyään nuorten konfliktit ovat myös osittain siirtyneet verkkoon. (Turkka & Saarholm 2021, 25–26.)

Lasten ja nuorten rikoksissa on yleisesti ajateltu seuraamukseen liittyvän toimintavallan kuuluvan lastensuojelulle ja yleiselle tuomioistuimelle. Pallottelua näiden kahden seuraamusmenettelyn välillä on jatkuvasti mutta, usein katsotaan, että lastensuojelun toimenpide on itsessään riittävä rangaistusmenettely nuoren aiheuttamien rikosten seuraamuksena. Kuitenkin on eroavaisuuksia mm. ammattiryhmien välillä siinä mikä on nuoren aiheuttaman rikoksen sopiva seuraamusmenettely. Lastensuojelun toimenpiteiden tulee aina perustua lasten etuun ja nuoren vakava rikos on usein merkki lastensuojelutarpeesta, jolloin on pohdittava mikä on nuoren edun mukainen seuraamusmenettely rikostapauksen käsittelyssä. Lapsen ja nuoren aiheuttaman rikoksen seuraamiseen vaikuttaa myös rikosentekijän ikä. (Marttunen 2008 102–103.) Lapset ja nuoret voidaan jaotella kolmeen eri seuraamusluokkaan iän mukaan seuraavasti.

1. rangaistusvastuun ikärajaa nuoremmat lapset, jotka eivät voi joutua tuomioistuin käsittelyyn.
2. nuoret, jotka ovat vastuussa täysi-ikäistä vähemmän ja seuraamukset ovat vähäisemmät.
3. nuoret aikuiset, joiden kohdalla nuoria koskevat säännökset eivät ole enää sovellettavissa, mutta joiden kohdalla voidaan edelleen soveltaa esim. vankeinhoidon erityisiä järjestelyitä. (Marttunen 2008 4–5.)

Lasten ja nuorten aiheuttamien rikosten seuraamuksia määriteltessä on otettava huomioon ne seikat, jotka yleisesti ajatellaan aiheuttavan lasten- ja nuorten rikollisuutta. Tällaisia seikkoja ovat mm. ajattelemattomuus, rajojen koetteleminen sekä puutteelliset tiedot, taidot ja kyvyt toimia. Usein, nuoren lievempää kohtelua rikosseuraamus järjestelmässä perustellaankin juuri ajattelemattomuudella ja tällä perusteella nuoria kohdellaan lievemmin seuraamuksia langettaessa. Usein näissä tilanteissa pelkkä poliisin kohtaaminen, kuulusteluun joutuminen tai lastensuojelutoimenpide katsotaan riittäväksi rangaistukseksi. Kuitenkin tulee huomioida se, että nuoren rikosentekijän erityiskohtelu ei saa heikentää uhrin asemaa. (Marttunen 2008 102–103.)

Myös Eskelinen (2005, 19) kirjoittaa sosiaali- ja terveysministeriön tutkimusprojektin raportissa, että lasten tekojen katsotaan liittyvän kypsyttömyyteen ja siihen, että asioita tehdään usein hetken mielijohteesta miettimättä seuraamuksia. Eskelisen mielestä lasten aiheuttamiin rikollisiin tekoihin tulisi käyttää lieviä seuraamusmenetelmiä rangaistusmenetelmien sijaan. Lisäksi yhteiskunnallisesti merkittävää on, lopettaako lapsi rikolliset teot jo alkuvaiheessa ja saadaanko hänen ”rikollinen uransa” katkaistua. Tätä taustaa vasten sovittelun liittäminen entistä suuremmin lasten ja nuorten rikosten tai riitojen työvälineeksi ja että sovittelu nähtäisiin yhtenä seuraamusmuotona, olisi ensiarvoisen tärkeää.

Helsingin Sanomissa 7.12.2022 julkaistussa artikkelissa kerrotaan Kannelmäen peruskoulussa käyttöön otetussa toimintamallista. Toimintamalli on otettu käyttöön elokuussa 2022 ja toimintamallin ajatuksena on madaltaa

sovittelun ja koulujen välistä yhteistyötä. Tarkoitus on tuoda nopeasti ja joustavasti, jopa päivän varoitusajalla, ulkopuoliset sovittelijat auttamaan koulussa tapahtuvissa haastavimmissa tilanteissa. Helpommissa tapauksissa sovittelua hoitavat koulun henkilökunta sekä koulutetut vertaissovittelijat. Tästä kokemuksesta on saatu positiivisia tuloksia. Myös Etelä-Karjalan alueella on ollut jo useamman vuoden käytössä toimintamalli, jonka tarkoituksena on selkeyttää koulujen toimintaa esimerkiksi kiusaamistapauksissa. (Väisänen 2023.)

Marttunen (2008, 104) kirjoittaa, että nuorten rangaistuskäytäntöjä mietittäessä on syytä ottaa huomioon se, että nuoret ovat aikuisia vastaanottavaisempia kasvatuksellisille ja sosiaalisille toimenpiteille, joiden avulla on mahdollisuus vaikuttaa nuoren rikoskierteen katkaisuun.

Suomessa rikosoikeudellinen vastuuikä on tällä hetkellä 15 vuotta. Tämä tarkoittaa sitä, että alle 15-vuotiaalla lapsella ei ole rikosoikeudellista vastuuta, mutta korvausvastuu kylläkin. Eskelisen (2005) tutkielmassa pohditaan, miten alle 15-vuotiaiden rikoksen tekijöiden kanssa tulisi toimia. Mielestäni tähän oiva ratkaisu on – sovittelu.

Eskelinen (2005) kirjoittaa, että alle 15-vuotiaita ei voi syyttää rikoksesta vaan heitä kutsutaan epäillyiksi. Epäiltyinä alle 15-vuotiaat ovat yleisemmin näpistyksestä, pahoinpitelystä, vahingonteosta tai varkaudesta. Eskelisen tutkielmasta käy ilmi, että vaikka lasten rikosten prosentuaalinen nousu on ollut 2000-luvun alkupuolella suurta, ei se tarkoita automaattisesti, että entistä suurempaa joukkoa alle 15-vuotiasta epäiltäisiin rikoksesta. Nousun alaikäisten epäiltyjen kohdalla voidaan ajatella johtuvan siitä, että pienempi joukko alaikäisiä syyllistyy suurempaan osaan rikoksista. Puhutaan siis polarisaatiosta. (Eskelinen 2005, 21–22.)

”Polarisaatiota yhteiskunnan tasolla on se, että kun osalla lapsista menee hyvin, kasaantuu osalle heistä vaikeita ongelmia” (Eskelinen, 2005, 21–22.)

Eskelinen (2005, 24–25) myös pohtii, että kertaluonteinen lapsen tekemä rikos ei välttämättä tuota hänelle ongelmallista tulevaisuutta, mutta tekojen

jatkaminen voi viedä hänet aikanaan rikolliselle polulle. Yhteiskunnallisesti merkittävää on, lopettaako lapsi lainvastaiset tekonsa ollessaan vielä lainrikkomusten osalta alkuvaiheessa vai jätetäänkö toimintaan puuttumatta ja annetaan lapsen luisua pois ”kaidalta tieltä”.

Eskelinen (2005) pitää tärkeänä, että lapsen tekemiin rikoksiin puututaan rangailematta lasta vaan lapselle tarjotaan mahdollisuus hyvittää tekonsa. Eskelinen myös toteaa, että alle 15-vuotiaiden tekemien rikosten hoitoon on tarkoitettu hyvin vähän ns. virallisia tahoja ja nekin vähäiset tahot hoitavat vain oman sektorinsa. Tässä kohtaa voidaanakin varmaan todeta, että juuri sovittelulla on paras mahdollisuus auttaa ja tukea nuorta rikoksesta epäiltyä ja sovittelua tulisi hyödyntää vieläkin enemmän lasten tekemien rikosten jälkipuinissa. (Eskelinen 2005, 26–27.)

Sovittelun avulla nuorelle tarjoutuu mahdollisuus käydä keskustelua tapahtuneesta luottamuksellisessa ja tasapuolisessa ympäristössä. Sovittelussa kukaan ei syytä ketään eikä ketään ole tarkoitus tuomita. Näin ollen epäilty sekä uhri pystyvät kohtaamaan toisensa ja käymään läpi tunteita ja tilanteita yhdessä. Kuten Eskelisen (2005) tutkimuksessa käy ilmi on sovittelulla jo saavutettu erittäin hyviä tuloksia nuorten sovitteluissa. Myös oma kokemukseni nuorten sovitteluista on valoisa.

” Sovittelu auttoi minua tajuamaan tekoni. Tajusin, kuinka tyhmä olin ollut. Parasta sovittelussa oli, että siellä oli vastapuolikin mukana ja asia saatiin hoideksi.” (Eskelinen 2005, 52.)

4.3 Vahingonkorvausvelvollisuus

Lasten ja nuorten tekemien rikosten kohdalla puhutaan usein rikosoikeudellisesta vastuukärajasta, joka on Suomessa 15-vuotta. Kuitenkin lapsi on korvausvelvollinen aiheuttamastaan vahingosta siinä määrin mikä katsotaan hänen ikäänsä, kehitystasoonsa, teon laatuun sekä vahingon aiheuttajan ja kärsijän varallisuusoloihin, sekä muihin olosuhteisiin nähden kohtuulliseksi. (Mäkelä 2010, 208) Käytännössä tämä tarkoittaa, että lapsi ja nuori on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon siinä määrin, kun se katsotaan

sopivaksi hänen nuoruudestansa johtuva erityisyytensä huomioiden. Sovittelussa pyritäänkin usein keskustelemaan juuri korvausvelvollisuuteen liittyviä kysymyksiä. (Vahingonkorvauslaki 31.5.1974/412.)

Kun sovitellaan nuorten aiheuttamia tekoja, on myös otettava huomioon nuoren taloudellinen mahdollisuus korvata aiheuttamansa vahinko. Usein sovitte- lussa, joissa nuorella on korvausvelvollisuus ja päädytään korvausten maksa- miseen – voidaan keskustella korvauksen maksamisesta työllä. Tällöin puhu- taan työkorvauksesta. Usein työkorvauksia toteutetaan, jos asianomistajana on yritys, yhteisö tai esimerkiksi kunta tai kaupunki. Sovittelun kautta nuori voi ottaa vastuuta teoistaan, vaikka ei voisikaan korvata aiheuttamaansa vahin- koa. Usein vastuunottaminen on merkityksellisempää kuin rahallinen korvaus. (Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta. 9.12.2005/1015)

Suomessa rikosoikeudellinen vastuuikäraja on 15-vuotta ja kaikki alle 18-vuo- tiaan luetaan lapsiksi. Kuitenkin alle 15-vuotiaat ovat korvausvelvollisia aiheut- tamansa vahingon osalta. (Vahingonkorvauslaki 31.5. 1974/412.)

Mahkonen (2010) kirjoittaa, että lapsi ei kuitenkaan ole yksilöllisessä korvaus- vastuussa esimerkiksi varhaislapsuudessaan aiheuttamastaan vahingosta, vaan vastuussa ovat ne henkilöt, jotka ovat velvollisia pitämään silmällä pientä lasta. Lapsen varttuessa hänen yksilöllinen korvausvastuunsa kasvaa ja tilan- teissa, jossa lapsen tai nuoren katsotaan syyllistyneen varomattomuuteen tai huolimattomuuteen tai muutoin tahallisesti aiheuttaneen vahingon, on tarkas- teltava hänen korvausvastuutaan tarkemmin.

Vahingonkorvauslaki ohjaa kuitenkin niin, että jos vahingonaiheuttaja on 18 vuotta nuorempi henkilö, on hän velvollinen korvaamaan aiheuttamansa va- hingon siinä määrin, joka hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa, teon laatuun, va- hingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olo- suhteisiin nähden katsotaan kohtuulliseksi. (Vahingonkorvauslaki 31.5. 1974/412) Oikeuden ratkaisuissa otetaan usein huomioon lapsen ikä sekä kehitystaso, kun määritellään korvaussummia nuoren aiheuttamasta vahin- gosta. Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suosituksissa käy ilmi oikeu- den määräämät korvaukset aiheutetuista vahingoista- ja kuten Mahkonen

(2010) kirjoittaa, on tarkasteltava missä määrin nuoren aiheuttamissa rikoksissa näitä summia tulee tarkastella ja millaisen ”ikä alennuksen” nuori aiheuttamastaan vahingosta saa. Jos kyseessä on aineettomat vahingot on korvausten määrittäminen hankalampaa kuin aineellisten vahinkojen kohdalla. Aineelliset vahingot ovat helposti todennettavissa ja niistä on usein mahdollista osoittaa esimerkiksi korjauslaskuja tai lääkärikuluja.

4.4 Sovittelua ohjaava lainsäädäntö

Sovittelutoimintaa ohjaavat vahvasti mm. laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (9.12.2005/1015), lastensuojelulaki (13.4.2007/417) sekä rikoslaki (19.12.1989/39)

Rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (9.12.2005/1015, §3) säädettyssä laissa sovittelusta määritellään seuraavaa:

”Sovittelussa voidaan käsitellä rikoksia, joiden arvioidaan soveltuvan soviteltaviksi, kun otetaan huomioon rikoksen laatu ja tekotapa, rikoksesta epäillyn ja uhrin keskinäinen suhde sekä muut rikokseen liittyvät seikat kokonaisuutena. Sovitteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Rikoksesta epäillyn tai asianomistajan taikka alaikäisen osapuolen huoltajien suostumuksen puute estää asian käsittelyn sovittelumenettelyssä. Sovittelutoimisto selvittää sovittelun edellytykset ja arvioi sen, soveltuuko juttu soviteltavaksi. Toisaalta sovittelumenettelyssä tehty sovinto ei syrjäytä syyttäjän mahdollisuutta nostaa syyte rikoksesta muissa kuin asianomistajarikoksissa, mutta sovinto on mahdollista lain mukaan huomioida rikosprosessissa. Sopimukseen johtanut sovittelu voi johtaa toimenpiteistä luopumiseen tai seuraamuksen lieventämiseen.” (Sovittelulaki 2005.)

Lastensuojelulaki (2007/417 §24) määrää sovittelusta seuraavaa: ”Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna lapsen tekemäksi ilmoitetun rangaistavan teon esitutkinnassa ja tuomioistuinkäsittelyssä sekä käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asia opetustoitimesta vastaavassa toimielimessä, jollei sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta. Toimielimen tulee tarvittaessa

ohjata lapsi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain mukaiseen sovitteluun.”

Räty (2008, 140–141) kirjoittaa, että rikos- ja riita-asioiden sovittelu on lastensuojelun kannalta merkittävä keino puuttua nuorten tekemiin rikoksiin. Sovittelussa nuoren on mahdollista, puolueettomien sovittelijoiden avustamana, käsitellä tapahtunutta rikosta sekä hyvittää uhrille henkisiä sekä aineellisia haittoja. Näin sovittelu, lapsen etu ja vahingonkorvaukset nivoutuvat yhteen osaksi lastensuojelun tukitoimia.

Alle 15-vuotiaat lapset eivät joudu lainkaan rikosoikeudelliseen vastuuseen teoistaan. Esitutkinta voidaan kuitenkin suorittaa myös lasten tekemistä rikoksista. Lapset voivat joutua myös vahingonkorvausvelvollisiksi aiheuttamistaan teoista. Lasten tekemiä rikoksia käsitellään tarpeen vaatiessa lastensuojelulain mahdollistamien toimien avulla. Lisäksi rikosten sovittelu on myös lasten osalta mahdollista. (Rikoslaki 19.12.1988. 9/39, luku 6)

On kuitenkin syytä pohtia sovittelulain toisessa pykälässä määriteltyä seikkaa, jossa todetaan, että ”Sovittelun ulkopuolelle on rajattava ne, jotka eivät itse kykene ymmärtämään sovittelua ja siinä tehtävien ratkaisujen merkitystä”. Kuinka ja kuka määrittelee, onko lapsi kykenevä ymmärtämään sovittelussa tehtävät ratkaisut? YK:n lasten oikeuksien sopimuksen (1989) 12 artiklassa määritellään, että lapselle, joka kykenee muodostamaan, omat näkemyksensä on taattava oikeus ilmaista vapaasti näkemyksensä, kaikissa lasta koskevissa asioissa. Näin ollen tulee mielestäni ajatella, että lapsen etu on periaate, jonka tulisi ohjata kaikkia lapsiin liittyviä päätöksiä ja toimia, tavoitteena taata lapsen hyvinvointi, kehitys ja oikeudet.

Nuoruuden ohella syyttämättä jättämisen perusteina voidaan käyttää rikoksen vähäisyys- ja kohtuusperustetta. Kohtuusperustetta on voitu käyttää esimerkiksi silloin, kun rikos on sovittelu tekijän ja uhrin kesken. (Rikoslaki luku 6. 19.12.1988. 9/39.)

Rikosoikeudellisessa järjestelmässä otetaan aina huomioon tekijän nuori ikä, kun pohditaan rangaistuksen käyttökriteerejä sekä niiden sisältöä. Tämä

rangaistusten sekä seuraamusten räätälöiminen pohjautuu ajatukseen, että nuori aikuisia vastaanottavaisempi kasvatuksellisille toimenpiteille. (Marttunen 2008, 104.)

4.5 Conferencing-sovittelu

Euroopan restoratiivisen oikeuden foorumi on julkaissut opaskirjan conferencing menetelmän käyttämisestä sovittelussa. Conferencing-sovittelu on kehitetty 1990-luvun alussa ja sitä hyödynnetään laajamittaisesti mm. Uudessa-Seelannissa, Australiassa sekä Pohjois-Irlannissa. (Zinsstag ym. 2011.)

Suomen kielen conferencing sanan vastineena toimii laajennettu sovittelu. Laajennetun sovittelun ajatuksena on, että sovitteluun otetaan mukaan kaikki ne tahot, jotka nuoren asian hoitamisen kannalta on merkityksellistä olla paikalla. Tällaisia tahoja voi olla huoltajien lisäksi, lastensuojelu, poliisi, koulu, terveydenhuolto ja muut läheiset ihmiset. Laajennetussa sovittelussa on tärkeää ottaa huomioon, että vaikka on kyse laajennetusta osallistujajoukosta, on edelleen nuori sovittelun päähenkilö, jonka mielipiteillä ja ajatuksilla on suurin painoarvo. Suomessa laajennettu sovittelu on ollut vielä vähemmän käytetty tapa järjestää lasten- ja nuorten sovittelutilaisuudet. Perinteisemmin Suomessa on suosittu sovittelukohtaamisia, joissa on osapuolten lisäksi heidän huoltajansa ja kaksi vapaaehtoista sovittelijaa. (Turkka & Saarholm 2021, 207.)

Konfliktitilanteissa usein vastuu tilanteen selvittämisestä sysätään ulkopuolisten tahojen hoidettavaksi eivätkä asianosaiset sekä heidän verkostonsa pääse vaikuttamaan asian käsittelemiseen tai ratkaisuihin. Usein asianosaiset jäävät prosessin ulkopuolelle, vaikka asian käsittely yhdessä osapuolten kesken voisi tuoda heille mahdollisuuden käsitellä tapahtunutta yhdessä, ottaa vastuuta teoistaan sekä mahdollisuuden muuttaa omaa käytöstään. Konfliktit tulisi nähdä arvona sekä resurssina ja mahdollisuutena, joita ei kannata heittää pois. (Poikela 2010, 74–75.)

Sovittelu prosessina on nuorta osallistavaa ja vapaampaa sekä siinä pystytään ottamaan huomioon sosiaalisia näkökulmia ja kyetään käsittelemään

tapahtunutta kokonaisvaltaisemmin kuin rikosoikeudellisessa prosessissa. Sovittelulla pyritään puuttumaan nuoren rikoskäyttäytymiseen varhaisessa vaiheessa. Juuri conferencing-sovittelun lisäämisellä pyritään käsittelemään tapahtunutta rikosta laajemmasta näkökulmasta yksityiskohtaisemmin yhdessä esimerkiksi poliisin, syyttäjän, sosiaaliviranomaisen ja sovittelutoimiston yhteistyössä. Kun sovitteluprosessiin otetaan mukaan nuoren asioiden hoitamisen kannalta, merkittävät toimijat, on asioiden hoitaminen sujuvampaa ja toimintaan ns. yhden luukun taktiikalla. (Turkka & Saarholm 2021, 208.)

Tämän ajatuksen pohjalta ajattelen, että sovitteluprosessin selkeyttäminen ja esimerkiksi conferencing-sovittelun, jossa mukana kaikki nuoren asioiden hoitamisen kannalta tärkeät tahot, lisääminen – on hyvin merkityksellistä ja ajankohtaista. Lisäksi olisi syytä selvittää miten sovittelua voitaisiin tarjota entistä enemmän avohuollon tukitoimena tai miten sovittelun ja koulujen välistä yhteistyötä saataisiin tiivistettyä. Osittain tämän opinnäytetyön prosessikuvauksen selkeyttämisen myötä päästäisiin työskentelemään kohti tätä tavoitetta.

5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS TUOTEKEHITYSPROJEKTINA

Kymi-Saimaan sovittelutoimisto koostuu viidestä eri aluetoimistosta ja työntekijöitä alueella on yhteensä kahdeksan. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa Kymi-Saimaan sovittelutoimiston alueelle selkeä ja yhtenäinen tapa toteuttaa lasten- ja nuorten sovittelupalveluita. Tavoitteena on se, että koko Kymi-Saimaan alueella toteutetaan lasten ja nuorten sovitteluita tasaisen laadukkaasti ja jokaisessa toimistossa samalla tavalla. Kun koko alueen sovittelu-prosessi on selkeä ja yhtenäinen on tarkoitus tuottaa tämän opinnäytetyön pohjalta esittelymateriaalia, jonka avulla sovitteluprosessia pyritään selkeyttämään yhteistyöverkostoille. Kehittämistyön aikana luon Kymi-Saimaan sovittelutoimistolle lyhyen esimerkkikaavion siitä miten lasten- ja nuorten sovitteluiden vaiheittainen eteneminen olisi hyvä toteuttaa.

Opinnäytetyön toteuttaminen tuotekehitysprojektina tarjoaa mahdollisuuden yhdistää teoreettinen tieto ja käytännön kehitystyö konkreettiseksi tuotteeksi tai palveluksi. Tällainen projekti koostuu useista vaiheista, jotka varmistavat tuotteen kehityksen systemaattisen ja tavoitteellisen etenemisen.

Ojasalo ym. (2015, 22–23) kirjoittavat, että kehittämistyö voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen suunnitteluvaiheeseen, toteutusvaiheeseen ja arviointivaiheeseen.

Kehittämistehtävässä hyödynnän muutamaa lasten sovittelualoitteita ja pohdin niissä tehtyjä ratkaisuja ja toimintatapoja mahdollisuutena yhtenäistää koko alueen toimintatapoja.

5.1 Valmisteluvaihe

Kymi-Saimaan sovittelutoimiston alueella vuoden 2021 aikana saapui yhteensä noin 300 alaikäistä koskevaa sovittelualoitetta, jossa osapuolina oli alle 18-vuotias henkilö (THL:n tilastoraportti 2021). Jokainen aloite käy läpi samanlaisen prosessin sovittelupalveluissa, kuin aikuisten osapuolten aloitteetkin. Sovitteluprosessi sisältää useita eri vaiheita ja tämän opinnäytetyön tehtävänä on pohtia sitä, miten lasten- ja nuorten sovitteluiden näkökulmasta näitä vaiheita olisi parasta toteuttaa, jotta lasten- ja nuorten sovittelun erityispiirteet tulevat huomioiduksi parhaiten. Sovittelualoitteen käsittelemisessä jokaisella toimistolla on tietyt yhtenäiset tavat toimia, mutta alueellisia sekä sovitteluohjaaja kohtaisia, eroja alueittain on jonkin verran. Nämä alueelliset erot olisivat tämän opinnäytetyön avulla tarkoitus saada Kymi-Saimaan sovittelutoimistojen alueella vähäisemmiksi.

Opinnäytetyön kehittämistyön valmisteluvaihe on tärkeä osa tutkimusprosessia, sillä se luo pohjan koko kehittämistyölle. Tämä vaihe koostuu taustatiedon hankinnasta, asian rajaamisesta ja toimijoiden kokoamisesta. Jokainen näistä osa-alueista on keskeinen kehittämistyön onnistumisen kannalta.

Taustatiedon hankinta on ensimmäinen askel kehittämistyön valmistelussa. Se sisältää laajan ja systemaattisen tiedonkeruun aiheeseen liittyen. Tavoitteena on ymmärtää nykytila, tunnistaa mahdolliset ongelmat ja tarpeet sekä kartoittaa aiempia tutkimuksia ja kehittämishankkeita. Tätä opinnäytetyötä varten kävin lävitse laaja-alaisesti kirjallisuutta, tieteellisiä artikkeleita sekä muuta materiaalia. Kirjallisuus käsitteli lasten- ja nuorten sovitteluprosessia sekä lapsi- ja nuoria koskevia lainsäädäntöjä.

Taustatiedon hankinnan jälkeen seuraa asian rajaaminen. Tämä vaihe on kriittinen, sillä liian laaja tai epätarkka aihe voi johtaa tutkimuksen hajanaisuuteen ja vaikeuksiin hallita kokonaisuutta. Tutkimuskysymyksinä tässä opinnäytetyössä toimivat kysymykset, Millä tavoin sovitteluprosessia tulisi muokata, että lapsen etu otetaan parhaiten huomioon? Sekä miten sovitteluprosesseista voitaisiin tehdä yhtenäisempiä koko alueella?

Opinnäytetyön työryhmän kokoamista varten lähdin kartoittamaan Kymi-Saimaan sovittelutoimiston sovitteluohjaajien ajatuksia kehittämistyöryhmään osallistumisesta. Sovitteluohjaajien näkemykset sovitteluprosessin haasteista ja mahdollisuudesta on mielestäni laajin mistä syystä toivoisin heidän osallistuvan tämän opinnäytetyön tekemiseen.

5.2 Suunnitteluvaihe

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa keräsin laaja-alaisesti mahdollisimman paljon teoretietoa. Tarkastelin teoretiedon merkittävyyttä opinnäytetyötä ajatellen sekä projektin eteenpäin viemisen näkökulmasta. Suunnitteluvaiheessa myös pohdin millä tavoin aion kerätä muuta aineistoa ja millaisella työryhmällä aineistoa työstetään eteenpäin. Varsinaisen teoria-aineiston keruuvaiheen jälkeen keräsin kehittäjätyöryhmän, jonka kanssa tavoitteena oli reflektoida kirjallisuutta suhteessa voimassa oleviin sovittelukäytäntöihin ja pohtia kehittämisehdotuksia.

5.2.1 Aineiston kokoaminen

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa kokosin kehittämistyöryhmän, jonka kanssa uutta toimintamallia luotiin, aiemmin hankkimaani teoria- ja lähtötilan tietoa hyödyntäen. Koska aikomuksenani oli kehittämistyöryhmätyöskenteilyn lisäksi hankkia tietoa monelta muultakin taholta ja toimijalta, päädyin kokoamaan kaiken aineiston kenttämuistiinpanoiksi itselleni. Metsämuuronen (2006, 122–123) viittaa Grönforsiin (1985) ja toteaa, että kenttämuistiinpanoja voidaan analysoida neljällä tavalla, jotka ovat sisällönanalyysi, henkilösuhteiden analyysi, sosiaalisten tyyppien mukainen analyysi tai kuvauksen muodostaminen sosiaalisen rakenteen pohjalta. Tässä opinnäytetyössä kenttämuistiinpanot analysoitiin teemoitellen, joka on yksi sisällönanalyysin muoto.

Kehittämistyöhön kehittämistyöryhmän, johon kuuluu Kymi-Saimaan sovittelu-toimiston henkilöstöä, joiden kokemukset lasten- ja nuorten sovitteluista ovat laajimmat. Myös Ojasalo ym. (2015, 16) painottavat kehittämistyössä kumppanuuden tärkeyttä juuri osaamisen jakamisen ja oppimisen näkökulmasta. Tätä ajatusta omassa kehittämistyössä hyödyntäen olen rajannut kehittämistyöhön osallistuvat työyhteisön edustajat kahteen osallistujaan.

Kokoontumisissa hyödynnettiin brainstorming menetelmiä käyttäen Teams-yhteyksiä. Kehittämistyöryhmään valittujen työntekijöiden kanssa oli tarkoituksena hyödyntää heidän hyvien kokemustensa pohtimista ja näiden kokemusten työstämistä eteenpäin muiden hyödynnettäväksi sekä prosessikuvauksen selkeyttämiseksi.

Brainstorming on luova ongelmanratkaisumenetelmä, joka perustuu ryhmätyöskentelyyn ja vapaaseen ideointiin. Tämän menetelmän tavoitteena on tuottaa mahdollisimman paljon ideoita lyhyessä ajassa ilman arvostelua tai kritiikkiä. Brainstorming on suosittu menetelmä monilla aloilla, kuten liiketoiminnassa, koulutuksessa ja tutkimuksessa. Tässä käsitellään brainstorming-menetelmän teoriaa, sen historiaa, periaatteita ja käytännön soveltamista. (Hanisha 2016.)

Hanisha (2016) kuvaa, että Osbornin (1953) kehittämässä brainstorming-menetelmässä on neljä keskeistä periaatetta:

1. **Arvostelun lykkääminen:** Kaikkia ideoita tulee käsitellä hyväksyvästi, eikä mitään ehdotusta saa arvostella ideointivaiheen aikana.
2. **Vapaus ja rohkeus:** Osallistujia rohkaistaan esittämään villedä ja epätavallisia ideoita. Mitä rohkeampi idea, sitä parempi.
3. **Määrä korvaa laadun:** Tavoitteena on tuottaa mahdollisimman paljon ideoita. Määrä korvaa laadun, koska suuri määrä ideoita lisää todennäköisyyttä löytää hyviä ratkaisuja.
4. **Yhdistäminen ja parantaminen:** Osallistujia kannustetaan rakentamaan toistensa ideoiden päälle ja parantamaan niitä. Yhdistämällä ja

kehittämällä ideoita voidaan löytää innovatiivisia ratkaisuja. (Hanisha 2016.)

Brainstorming-tapaamisia toteutui kaksi ja niistä tallensin kenttämuistiinpanot tietokoneeni tiedostoon. Brainstorming-työskentelyssä esille nousivat kehittämiskohteina juuri yhteydenottopyyntökirjeen muokkaaminen, edellytysten selvittämisen tärkeys ja nuoren turvallisuuden lisäämisen merkityksellisyys.

Kehittämistyössä hyödynnettiin myös eri verkostojen ammattilaisten kokemuksia ja ajatuksia sovittelupalveluiden kehittämisestä. Näitä yhteistyöverkostoja olivat Mikkelin ankkuripoliisi sekä sosiaalitoimen edustajat, seurakunnan nuorisotyöntekijät sekä koulujen kuraattoreita. Kartoitin näiden toimijoiden näkökulmia ja toiveita sovittelulle sekä sitä, miten heidän ja sovittelutoiminnan yhteistyön lisäämisellä turvattaisiin lasten- ja nuorten asioiden tehokas hoitaminen. Lisäksi poimin hyviä käytäntöjä Kymi-Saimaan sovittelutoimiston jo olemassa olevista toimintatavoista, Aseman Lapsien sovitteluprosessikuvauksista sekä sosiaali- ja terveysministeriön tutkimusprojektin raportista. Kaiken kartoitustyön kirjasin kenttämuistiinpanoihini niin, että muistiinpanojen punaisena lankana olivat lasten ja nuorten sovittelutoiminnan uhat, mahdollisuudet, vahvuudet ja heikkoudet.

Jotta voisin viedä kehittämistehtävää parhaalla mahdollisella tavalla eteenpäin, valitsin tätä kehittämistehtävää varten käsiteltäväkseni testisovittelun, jossa kehitteillä olevaa mallia kokeilin ja testasin. Myös tästä vaiheesta tein kenttämuistiinpanoja, jotka olivat mukana aineiston analyysivaiheessa. Kyseessä oli usean nuoren aloite, joissa nimikkeinä on mm. pahoinpitely, lievä pahoinpitely sekä varkaus. Tämä sovittelualoite valikoitui kehittämistyön kohteeksi sen moninaisuuden vuoksi sekä sen vuoksi, että tätä aloitetta varten oli mahdollista hyödyntää katusovittelijan sekä etsivän nuorisotyöntekijän osaamista.

5.2.2 Aineiston analyysi

Kenttämuistiinpanojen analyysitavaksi valikoitui teemoittelu. Eskolan ja Suorannan (2008, 173–179) mukaan teemoittelu on sitä, että aineistosta

paikannetaan tutkimusongelman kannalta oleelliset teemat eli aiheet. Oleellista opinnäytetyöni kannalta oli tunnistaa kenttämuistiinpanoista ne aiheet, jotka vahvistivat ensinnäkin sovittelun lapsilähtöisyyttä ja toiseksi vahvistivat hyvän, toimivan ja sujuvan sovittelumallin rakentumista. Vain selkeillä vaiheilla etenevä, sujuva malli voisi jalkautua yhtenäisesti käyttöön.

Pääteemoja valikoitui kenttämuistiinpanoaineiston pohjalta lopulta viisi, jotka siirtyivät lopulliseen tuotokseen eli sovittelumalliehdotukseen erillisiksi työvaiheiksi:

1. Yhteydenotto
2. Erillistapaamiset
3. Sovittelu
4. Jälkityöt
5. Seuranta

Aineiston keräämisen aikana näistä viidestä teemasta, tarkemman tarkkailun ja pohdinnan alle päätyivät yhteydenotto, erillistapaamiset sekä varsinainen sovittelu. Näissä kolmessa teemassa nähtiin eniten huomiota vaativia seikkoja.

”Olisi ensisijaisen tärkeää, että huoltajilla sekä nuorella olisi tarvittava tieto sovittelusta jo siinä vaiheessa, kun pohditaan sovitteluun ryhtymistä. Lisäksi tärkeää olisi, että nuori tulisi kuulluksi jo heti edellytysten selvitysten aikana. Olisi siis pohdittava miten edellytysten selvitys ja erillistapaamiset voitaisiin yhdistää. Vai voidaanko?” (Kenttämuistiinpanot 2022.)

Työryhmän kokoontumisien aikana havainnoidut teemat jaoteltiin alateemoihin ja alateemoja pohdittiin työryhmässä yksitellen.

Yhteydenotto-pääteeman alateemoja olivat:

- aloitteen kirjaus
- yhteydenottopyyntö- ja info kirjeen tarkastelu ja muokkaaminen
- pikainen yhteydenotto puhelimitse ja/tai kirjeellä
- erillistapaamisten sopiminen mahdollisimman pikaisesti

Erillistapaamisen- pääteeman alateemoja olivat:

- sovittelija-sovitteluohjaaja työparityöskentelyn selkeyttäminen
- erillistapaamiseen osallistuvien henkilöiden roolit ja tehtävät sekä niiden selkeyttäminen
- edellytysten selvittäminen erillistapaamisessa
- erillistapaamisen jälkeisten toimenpiteiden selkeyttäminen

Näiden pääteemojen lisäksi käsiteltiin myös sovittelun muiden vaiheiden merkityksellisyyttä sovitteluprosessin kehittämisessä. Kuitenkin todettiin, että tärkeimpiä teemoja ovat, lapsen edun toteutumisen kannalta, yhteydenotto sekä erillistapaamiset.

5.3 Toteutusvaihe

Toteutusvaiheessa luotiin lopullinen ehdotus sovittelumalliksi.

Sovitteluprosessi käynnistyy, kun sovittelutoimistolle saapuu sovittelualoite. Aloitteen voi tehdä poliisi, sosiaalityöntekijä, opettaja, kuraattori tai jokin muu viranomainen sekä riidan osapuoli. Vuoden 2021 aikana aloitteen teki, joku muu taho kuin poliisi tai syyttäjä, vain 46 kertaa. (THL Tilastoraportti 2021.)

Aloitteen saavuttua se kirjataan sovitteluohjaajan tai toimistotyöntekijän toimesta sovittelupalveluiden käytössä olevaan SOPU- tietojärjestelmään. Järjestelmää ylläpitää Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Kirjaamisen tukena työntekijöillä on aloitteen mukana saapuneet esitiedot, jotka voivat olla mm. tutkinta – tai rikosilmoitus, vapaamuotoinen saate tai aloite sekä tarvittavat henkilötiedot. Varsinkin lasten- ja nuorten aloitteissa henkilötietojen tarkka kirjaaminen on tärkeää, jotta pystymme tarkistamaan huoltajuus ja edunvalvonta tiedot VTJ:n järjestelmästä. Perheen sisäisissä tilanteissa, tai tilanteissa, joissa huoltaja ei ole muutoin kykenevä edustamaan lastaan, on hyvä pohtia, yhdessä aloitteen tehneen poliisin kanssa sitä, että onko lapselle tai nuorelle syytä hankkia edunvalvoja. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ei lähtökohtaisesti ole lapsen edunvalvoja vaan hänen tehtävänsä on avustaa lasta puhevallan käyttämisessä. (Lastensuojelulaki, 24. § mom.1.)

Tilanteet, joissa huoltaja ei saa edustaa lastaan ovat:

- asiassa, jossa vastapuolena on huoltaja itse

- vastapuolena on joku, jota hän edustaa
- vastapuolena on toinen huoltaja
- tai jos huoltajan ja lapsen edut jostakin muusta syystä joutuvat ristiriitaan keskenään (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, 5b.§)

Kun aloite on kirjattu, sovitteluohjaaja pohtii miten aloitteessa olisi parasta toteuttaa yhteydenottopyynnöt. Tällä hetkellä vallitsevana käytäntönä on lähettää osapuolille kirjeitse yhteydenottopyynnön sisältävän kirjeen. Joissakin tapauksissa ohjaaja on suoraan puhelimitse yhteydessä jompaa kumpaan tai molempiin osapuoliin. Tavoitteena on saada lapsen asiat käsiteltyä mahdollisimman pikaisesti ilman kohtuutonta viivästystä. Kymi-Saimaan sovittelutoimiston henkilöstön yhdessä pohtima ”palvelulupaus” on määrittänyt sovittelu-prosessin ihannepituuudeksi kolme kuukautta. Tässä ajassa sovitteluun tullut aloite pitäisi siis saada käsiteltyä.

Kirje (liite 3) sisältää yhteydenottopyynnön lisäksi, lisätietoa sovittelusta (liite 2), lisälehtisen sekä esitteen sovittelupalveluista (liite 1). Yhteydenottopyyntö kirje tulostuu suoraan Sopu- tietojärjestelmästä ja kirjeeseen tulostuu aloitteessa mainittu rikosnimike, aloitteentekijä sekä vähäinen tieto sovittelusta. Kirjeeseen liitetään lisäksi Yleistä tietoa sovittelusta lomake. Tämän liitteen muokkaaminen lasten sovittelua koskevaksi, olisi ensisijaisen tärkeää. Kirjepohjaa on päätetty muokata siten, että yhteydenottopyyntökirje olisi informatiivisempi niiltä osin mitä ja milloin on tapahtunut. Lisäksi eri osoitteessa asuvalle huoltajalle täsmennetään, ketä yhteydenottopyyntö koskee. Tällä hetkellä kirjeeseen ei tulostu tätä tietoa. Valtakunnallisesti tätä lasten sovittelua koskevaa info kirjettä on päivitetty aktiivisesti ja paraikaa työryhmä työstää tätä yhtenäiseksi myös valtakunnallisesti.

Omassa testisovittelussa toteutin yhteydenottopyynnöt siten, että heti aloitteen tultua toimistosihteerin kirjasi aloitteen tiedot ja lähetti lisätietoa sovittelusta kirjeen osapuolille. Itse soitin lasten huoltajille ja kerroin meille saapuneesta aloitteesta ja sovin erillistapaamisajan nuorelle ja hänen huoltajalleen. Tarjosin erillistapaamismahdollisuutta joko kasvotusten tai etäyhteydellä. Useimmat tarttuivat kasvotusten tapahtuvaan erillistapaamiseen. Päädyin tähän

ratkaisuun siksi, että nuoren kuulluksi tuleminen ja edellytysten selvitys tulisi tehtyä samalla ja samalla nuori pystyisi kertomaan omat näkemyksensä paremmin kuin puhelimitse keskustellen.

Ennen varsinaista sovittelua osapuolilta selvitettiin heidän halukkuutensa sovittelulle. Tällä hetkellä vallitseva käytäntö on se, että sovittelun edellytykset selvittää sovittuohjaaja puhelulla lapsen- tai nuoren huoltajalle sekä nuorelta puhelulla tai tekstiviestillä. Edellytysten selvitys on lähtökohtaisesti sovitteluohjaajan tehtävä ja edellytykset tulee selvittää ennen varsinaista sovittelua. Tämän yhteistyömalliehdotuksen tiimoilta on tarkoitus pohtia, tekevätkö erillistapaamisen sovittelunohjaajat vai vapaaehtoiset sovittelijat yhdessä sovitteluohjaajan tai toisen vapaaehtoisen sovittelijan kanssa.

Edellytysten selvitystä tehdessä on syytä myös pohtia mikä on nuorelle luontaisin tapa hoitaa asioita ja ilmaista omaa mielipidettään ja ajatuksiaan. Erillistapaamiset saattavat helpottaa lapsen jännitystä ja lieventää sovitteluun liittyviä pelkoja. Näin ollen erillistapaaminen on ensisijaisen tärkeää ja palvelee lapsia ja nuoria paremmin. On helpompaa saapua varsinaiseen sovitteluun, kun sovittelussa on läsnä entuudestaan tuttuja aikuisia oman huoltajan lisäksi. Erillistapaamisessa nuorelle on mahdollista selvittää tarkkaan mistä sovittelussa on kyse ja mitä sovittelussa tapahtuu. Lisäksi on hyvä selvittää tarkasti, miten asian käsittely jatkossa etenee sovittelulla tai ilman sovittelua. Erillistapaamisessa voidaan tuoda myös esille, miten nuori voi itse vaikuttaa oman asiansa käsittelyyn. Omakohtaisena kokemuksenani sovittelusta on, että sovittelijasta saattaa muodostua lapselle merkityksellinen henkilö, joka muistetaan vielä sovittelun jälkeenkin.

Testisovittelussa erillistapaamiset toteutettiin siten, että neljä tapaamista järjestettiin kasvotusten ja yksi etäyhteydellä. Erillistapaamisia varten valitsin työparikseni sopivan sovittelijan, jonka kanssa erillistapaamiset on tarkoitus toteuttaa siten, että ohjaaja arvioi sovittelun edellytykset yhdessä sovittelijatyöparin kanssa. Erillistapaamisissa tiedusteltiin nuorilta muun muassa, ketä nuoret haluaisivat mukaan sovitteluun. Esille nostettiin muun muassa lastensuojelun työntekijät, nuorisotoimen työntekijät, huoltajat sekä muut mahdolliset tukihenkilöt. Lisäksi erillistapaamisessa keskusteltiin nuorten näkemystä

tapahtuneesta sekä toiveet, miten tulevaisuudessa tilanteet tulisi hoitaa. Erillistapaamisten merkitys nousi esille näiden tapaamisten aikana usein. Nuoret saivat tuoda esille omat toiveensa sovitteluiden toteuttamiselle ja, miten kokevat toisten kohtaamisen. Ilman erillistapaamisia varsinainen sovittelu olisi toteutettu eri tavalla kuin nyt nuorten toive oli.

Varsinainen sovittelutapaaminen järjestetään, kun kaikki osapuolet ovat ilmaisseet halukkuutensa sovittelulle. Sovittelutapaamisia voidaan järjestää useampia, mikäli tilanne ja osapuolet näin vaativat. Usein varsinkin lasten- ja nuorten sovittelussa onkin hyvä järjestää useampi tapaaminen, jotta asioiden selvittelylle ja prosessoinnille jää aikaa. Tilanteita, joissa useampi sovittelutapaaminen hyödyttää osapuolia eniten ovat sellaiset aloitteet, joissa on kyseessä esimerkiksi isot vahingonkorvausvaatimukset ja niihin toivotaan selvyttä. Usein tällaiset sovittelun vaativat ensimmäisen keskusteluyhteyden mahdollistamista mahdollisimman pian aloitteen saapumisen jälkeen ja tämän jälkeen asianosaisten palveluohjausta tarvittavien tahojen puoleen. Tällaisia tahoja ovat mm. oikeusaputoimisto ja nuorten oikeusavustajat. Kuitenkin tulee muistaa se, että asia pyrittäisiin käsittelemään mahdollisimman nopealla aikataululla. Sovittelutapaamiseen voidaan pyytää asiakkaiden suostumuksella, asian käsittelemisen kannalta merkityksellisiä henkilöitä. Tällöin voidaan puhua conferencing-sovittelusta. Lapsella on mahdollisuus ottaa sovitteluun mukaan huoltajan lisäksi, tukihenkilö, jonka rooli on tukea nuorta tapaamisen ajan.

Testisovittelussa sovittelu päädyttiin toteuttamaan sovittelutoimistolla siten, että paikalla oli kaksi vapaaehtoista sovittelijaa sekä katusovittelija, joka pysyy tukemaan nuoria sovittelun jälkeisessä ajassa paremmin. Sovitteluohjaaja sekä, nuoret tavannut vapaaehtoinen sovittelija, ohjeistivat toisen vapaaehtoisen sovittelijan sekä katusovittelijan aloitteeseen liittyvistä erityisyyksistä. Lisäksi sovittelijat kävivät keskustelua siitä mitä erityisiä toiveita sovittelulle nousi esille nuorten erillistapaamisissa. Tässä toimintatavassa nähtiin hyvänä se, että nuorten taakkaa erillistapaamisten ja varsinaisen sovittelun välillä vähennettiin ja taattiin se, että sovittelussa on mukana ainakin yksi tuttu sovittelija. Tämän toivottiin vähentävän nuorten kokemaa jännitystä sovittelutilanetta kohtaan.

Sovittelun yksi periaatteita on pohtia aiheutunutta tapahtumaa sekä samalla käydä keskustelua tapahtuneen hyvittämisestä. Hyvitysmuotoja voivat olla anteeksipyyntö, käyttäytymissopimus, rahallinen korvaus tai esimerkiksi työkorvaus.

Usein sovittelusopimukseen voidaan kirjata joko yksi näistä hyvitysmuodoista tai vaikka useammasta hyvitysmuodosta koostuva vaihtoehto. Sopimuksen laatimiseen vaikuttavat usein osapuolten keskinäinen asema, sekä nuoren kyky maksaa esimerkiksi rahallisia korvauksia. Rahallisten korvausten kohdalla maksumieheksi joutuvatkin usein nuoren huoltajat, koska nuorilla harvoin on tuloja, joista vahingonkorvauksia voitaisiin maksaa.

Testisovittelussa erillistapaamissa ainoastaan yksi osapuoli toi esille korvausvaatimuksensa. Varsinaisessa sovittelussa osapuolien keskustelun jälkeen rahallisia korvausvaatimuksia ei ollut kenelläkään ja asiassa päädyttiin anteeksipyyntöihin.

Sovitteluprosessin jälkeen kävin keskustelua katusovittelijan sekä vapaaehtoisten sovittelijoiden kanssa ja pohdittiin mikä tässä prosessissa meni hyvin ja olisiko siinä sellaisia elementtejä, joita olisi jatkossa hyvä säilyttää uudessa toimintamallissa. Kävimme myös lävitse muutosehdotukset.

5.4 Projektin päättämisvaihe

Tämän projektin päättämisvaihe tapahtui testisovitteluprosessin päätyttyä, kun sovitteluun osallistuneiden ammattilaisten sekä sovitteluohjaajan kanssa oli käyty keskustelua siitä, miten prosessi heidän näkökulmastaan eteni ja mitkä tästä uudesta toimintamallista olisi hyvä jättää käytäntöön. Sovittelutoimiston kanssa on sovittu, että tarvittaessa tätä toimintamallin ajatusta voidaan käydä lävitse henkilöstön sekä vapaaehtoisten sovittelijoiden kanssa ja pohtia yhteistyössä, miten prosessia olisi hyvä kehittää eteenpäin. Tämä ehdotus toimintamalliksi antaa hyvän lähtökohdan pohtia ja kehittää lasten- ja nuorten sovittelua Kymi-Saimaan sovittelutoimiston alueella vieläkin paremmaksi. Myös

valtakunnallisen kehittämisen avulla prosessia kannattaa muokata myös jatkossa vastaamaan paremmin asiakkaan tarpeita ja samalla turvaamaan lapsen etu.

Kuitenkin toimintamallin jatkoyöstäminen ja mahdollinen käyttöönotto koko Kymi-Saimaan sovittelutoimiston alueella jää sovitteluohjaajien sekä sovittelu-toimiston johtajan arvioinnin varaan.

6 OPINNÄYTETYÖN TUOTOS JA TULOKSET

Tämän opinnäytetyön aikana sain mielestäni laajan näkemyksen ja ajatuksen siitä, mitkä asiat tällä hetkellä kaipaavat kehittämistä lasten ja nuorten sovitte-lussa. Lasten ja nuorten sovittelu eroaa aikuisten sovitte-luista mielestäni mer-kittävästi, jo pelkästään sen vuoksi, että yleensä sovitte-lutilanteessa on pai-kalla lapsen lisäksi useita hänelle merkityksellisiä henkilöitä. Tämä saattaa tuoda tilanteeseen usein hyvin erilaisen skaalan tunteita.

Lasten ja nuorten sovitte-lupalvelu on mielestäni yksi yhteiskunnan merkittä-vimmistä vaikuttamisen muodoista. Sovittelussa nuori voi ottaa vastuuta teois-taan eri tavalla kuin esimerkiksi käräjäoikeuden käsittelyssä. Myös alle 15-vuotiaiden nuorten aiheuttamien rikosten kohdalla pitäisi mielestäni aina hyö-dyntää sovitte-lua. Harmillisen usein kuulee puhuttavan, että alle 15-vuotiaan aiheuttamat rikokset jäävät lastensuojelun käsiteltäväksi, jolloin esimerkiksi ri-koksen uhriksi joutunut jää kokonaan huomiotta.

Tämän opinnäytetyön tuloksena laadin uuden prosessikaavion lasten ja nuor-ten sovitte-lua varten sekä lyhyen ehdotuksen siitä millä tavoin lapsen etu to-teutuu parhaalla tavalla sovitte-lussa.

Opinnäytetyön tuotoksena on laadittu kaavio (liite 4) kaavio kuvaa prosessin vaiheita, joita opinnäytetyön aikana käsitellyssä sovitte-lussa toteutettiin ja to-dettiin hyväksi vaiheiksi.

1. Yhteydenotto: yhteydenotto tulisi tapahtua viipymättä aloitteen saavut-tua. Yhteydenotto tapana olisi hyvä käyttää yhteydenottopyyntökirjeen

lisäksi puhelua huoltajille sekä mahdollisesti nuorelle. Ensimmäisessä kontaktissa sovitaan jo erillistapaamiset nuoren ja hänen huoltajansa kanssa. Nuorelta kysytään myös hänen toiveensa siitä olisiko erillistapaamisessa huoltaja läsnä lainkaan vai olisi huoltajan tilalla tai lisäksi myös joku muu henkilö, joka olisi hyvä olla mukana sovitteluprosessissa.

2. Erillistapaamiset: erillistapaamisia varten valitaan sovitteluohjaajalle työpariksi sopiva vapaaehtoinen sovittelija. Mikäli erillistapaaminen on ensimmäinen kontakti nuoreen, on mielestäni tärkeää, että erillistapaamisen ja samalla tapahtuvan edellytysten selvityksen tekee ohjaaja yhdessä vapaaehtoisen sovittelijan kanssa. Erillistapaamisissa voi olla mukana myös nuorelle merkityksellisiä ihmisiä huoltajan sijasta tai lisäksi.
3. Sovittelu: sovittelua varten valitaan vapaaehtoiselle sovittelijalle työpariksi toinen vapaaehtoinen sovittelija. Sovitteluohjaaja sekä vapaaehtoinen sovittelija perehdyttävät toisen sovittelijan tarpeen mukaan kyseessä olevaan aloitteeseen. Näin varsinaisessa sovittelussa on ainakin yksi nuorelle entuudestaan tuttu sovittelija, joka toivottavasti lieventää hieman jännitystä.
4. Jälkityöt: kun sovittelu on soviteltu jää sovitteluohjaajalle mahdollisen sovittelusopimuksen toimittaminen eteenpäin aloitteen tehneelle sekä tarvittavat jatkopuhelut seurannan osalta, sekä sovittelijoiden kanssa palaute keskustelu sovittelun lopputulemasta.

7 POHDINTA

Rikos- ja riita-asioiden sovittelu nuorten kohdalla on tärkeä ja tehokas keino rikosoikeudellisen vastuun käsittelyssä. Restoratiivisen oikeuden näkökulma, joka painottaa osapuolten mahdollisuutta käsitellä tapahtunutta turvallisessa ja luottamuksellisessa ympäristössä, on erityisen merkityksellinen nuorten rikos- ja riitatilanteissa. Nuoruus on kehitysvaihe, jossa kokeillaan rajoja, ja monet nuorten tekemät rikokset liittyvätkin ajattelemattomuuteen ja impulsiivisuuteen. Sovittelussa pyritään käsittelemään näitä käyttäytymismalleja tukemalla

nuorten kehitystä ja mahdollistamalla rikollisen käyttäytymisen katkaiseminen varhaisessa vaiheessa. (Marttunen 2008, 102–103.)

Eskelisen (2005) ja Marttusen (2008) näkemykset korostavat, että nuorten rangaistusten tulisi olla kasvatuksellisia ja sosiaalisia toimenpiteitä, jotka tukevat nuoren kehitystä ja auttavat häntä ymmärtämään tekonsa seuraukset. Sovittelun erityisenä vahvuutena on, että se antaa nuorelle mahdollisuuden kantaa vastuuta teostaan ilman leimaavaa rangaistusta. Tämä on tärkeää etenkin, kun otetaan huomioon nuorten vastaanottavaisuus kasvatuksellisille toimenpiteille. On yhteiskunnallisesti merkittävää, että lapsen tai nuoren rikollinen polku saadaan katkaistua mahdollisimman varhain, ja sovittelu tarjoaa tähän hyvän työkalun. Itse koen, että tällä toimintamallilla, jota tämän opinnäytetyön pohjalta ehdotan nuori, saa vielä paremman mahdollisuuden ottaa itse vastuuta, omista teoistaan ja näin ollen oppia paremmin oman toimintansa vaikutukset ympäröiviin ihmisiin.

Sovitteluprosessi auttaakin nuorta kohtaamaan uhrinsa, mikä voi olla tärkeä askel vastuunkannon ja empatian kehittymisessä. Sovittelun avulla nuori ymmärtää paremmin tekonsa vaikutukset ja saa mahdollisuuden hyvittää vahingon. Tämä vastuun kantaminen on usein merkityksellisempää kuin taloudelliset seuraamukset. Erityisesti nuorilla, joilla taloudelliset resurssit ovat rajalliset, työkorvaukset ovat hyvä vaihtoehto, jossa nuori voi omalla työllään korvata aiheuttamansa vahingon. (Eskelinen 2005, 26–27.)

Oman näkemykseni ja kokemukseni mukaan sovittelu on yhteiskunnallisesti merkittävä työkalu nuorten rikosten käsittelyssä, koska se ei pelkästään vähennä rikollisuutta, vaan myös tukee nuoren mahdollisuuksia nähdä asiat toisen osapuolen vinkkelistä ja toivottavasti pyrkiä muuttamaan omia toimintatapojaan. Näin ollen mielestäni sovittelun tulisi olla entistä keskeisempi osa nuorten rikosoikeudellista prosessia, koska se mahdollistaa aidon vuorovaikutuksen, osapuolten tunteiden käsittelyn ja vahinkojen hyvittämisen.

Kun tarkastelen tämän opinnäytetyön vaiheita ja sitä, miten olen kuljettanut sitä mukanani arkityössäni jo pitkään, on todettava, että oli antoisaa kirjata ylös niitä asioita mitä työyhteisö kokee merkitykselliseksi ja mitä itse näkee

hyödylliseksi lasten ja nuorten sovittelussa. Toisaalta prosessin aikana vaihdoin työpaikkaa ja opinnäytetyö jäi hautumaan hetkeksi. Kun vihdoin pääsin palaamaan opinnäytetyön pariin, huomasin, miten voin jatkossa itse – vapaaehtoisena sovittelijana – jatkaa tätä työskentelyä. Myös keskustelu sovitteluhjaajan kanssa kertoi, että osittain tämä opinnäytetyön tuotoksena ehdotettu sovittelumalli on jo otettu käyttöön. Itse opin opinnäytetyön aikana erilaisia tapoja muualta maailmasta, jotka tukevat myös sovitteluita Kymi-Saimaan sovittelutoimiston alueella. Toivonkin, että jatkossa tämän opinnäytetyön ehdottamaa prosessia työstettäisiin eteenpäin työyhteisössä ja arvioidaan, onko prosessi sellaisenaan pysyväksi muodostuva käytäntö vai onko syytä muokata sitä vielä tulevaisuudessa vieläkin paremmin vastaamaan esimerkiksi työntekijöiden ja sovittelijoiden välisen vuoropuhelun tiivistämisessä.

Tämän opinnäytetyön myötä valmistunut ehdotus uudesta toimintamallista on mielestäni helppo toteuttaa ja mahdollistaa entistä asiakaslähtoisemmän tavan toimia. Toivon, että jatkossa useimmissa lasten ja nuorten sovittelutapaauksissa pyritäisiin käyttämään tätä toimintamallia. Kuitenkin näkisin vieläkin laajemmalle kehittämiselle tarvetta. Tällä tarkoitan valtakunnallisten käytäntöjen yhtenäistämistä ja sitä, että sovittelupalveluissa pyritäisiin tasalaatuisen palveluun läpi Suomen. Nyt tämän opinnäytetyön tekemisen aikana onkin valtakunnallisesti pyritty muokkaamaan lasten- ja nuorten sovittelukäytäntöjä yhtenäisemmäksi. (Liite 1)

7.1 Tulosten luotettavuuden pohdinta

Luotettavuus perustuu siihen, kuinka johdonmukaisia ja toistettavia tutkimuksen menetelmät ja tulokset ovat. Eskola ja Suoranta (2008) korostavat, että luotettavassa tutkimuksessa tiedonkeruu- ja analyysimenetelmien on oltava läpinäkyviä ja perusteltuja. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että opinnäytetyössä on selkeästi kuvattava, miten aineisto on kerätty ja analysoitu. Tässä opinnäytetyössä aineisto kerättiin kenttämuistiinpanoina ja analysoitiin teemotellen niin, että pääteemat suoraan siirtyivät uuden sovittelumallin vaiheiksi ja alateemat näkyvät vaiheiden muutosehdotuksissa. Vielä testisovittelun aikana kirjatut kenttämuistiinpanot huomioitiin myös lopullisessa toimintamalliehdotuksessa.

Opinnäytetyössä käytettyjen lähteiden ajantasaisuus ja monipuolisuus ovat myös keskeisiä luotettavuuden kannalta. Kiviniemi (2018) toteaa, että tutkimus perustuu korkeatasoiseen ja ajantasaiseen kirjallisuuteen, mikä vahvistaa tutkimuksen teoreettista perustaa. Tässä opinnäytetyössä hyödynsin kotimaista sekä ulkomaista kirjallisuutta ja pyrin arvioimaan käytettävän kirjallisuuden ajantasaisuuden sekä luotettavuuden.

7.2 Opinnäytetyön eettisyys

Opinnäytetyön eettisyys liittyy hyvin pitkälti siihen, miten tutkittavia kohdellaan tutkimusprosessin aikana ja kuinka heidän oikeuksiaan suojellaan. Tutkimusetiikasta kirjoittaneet Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2013) korostavat, että tutkittavien anonymiteetti ja tietojen luottamuksellisuus ovat ensiarvoisen tärkeitä, erityisesti kun käsitellään alaikäisten nuorten rikoksiin liittyviä aineistoja. Opinnäytetyössä on varmistettava, että sovitteluun osallistuneiden nuorten henkilöllisyys on suojattu, eikä ketään voida tunnistaa tutkimustuloksista. Oman opinnäytetyöni osalta tunnen, että olen onnistunut tässä hyvin, koska mitään sellaista tietoa tästä ei ole saatavilla, että nuoria voisi tunnistaa.

Eettisesti kestäväään tutkimukseen kuuluu myös tutkijan objektiivisuus ja puolueettomuus. Vertaamalla opinnäytetyön tuloksia sovittelua ja nuorisoriikollisuutta käsittelevään kirjallisuuteen, voidaan arvioida, kuinka hyvin tutkimuksen johtopäätökset vastaavat alan yleisiä käsityksiä. On tärkeää, että tutkimuksen johtopäätökset perustuvat analysoituun aineistoon, eivätkä tutkijan henkilökohtaisiin ennakkoluuloihin. (Hirsjärvi ym. 2013, 349–351.)

Opinnäytetyössäni kiinnitin erityisesti huomiota eettisiin näkökulmiin, koska lasten- ja nuorten osallisuus ja kuuleminen omassa asiassaan on aina sovittelun keskiössä. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena olikin painottaa tuota lasten- ja nuorten kuulluksi tulemistä entistä voimakkaammin ja tuoda lapsen edun tavoittelu etualalle. Sovittelu tarjoaa aina vaihtoehdon konfliktin ratkaisulle ja samalla kunnioitetaan lapsen- ja nuoren osallisuutta ja mahdollisuutta ilmaista omia tuntemuksia ja kokemuksia. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena

olikin luoda eettisesti kestävä malli, jossa lapsen ja nuoren asema vahvistuu entisestään. Mielestäni opinnäytetyötä tehdessä hyödynsin laaja-alaisesti alan kirjallisuutta sekä konkreettisia asiakastilanteita säilyttäen kuitenkin tilanteiden yksityisyyden. Uskoisin onnistuneeni hyvin poimimaan sovitteluprosessin tärkeimmät kulmakohdat ja teoriat tukemaan niitä.

LÄHTEET

Elonheimo, H. 2010. Nuorisoriikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu. Turun Yliopisto. Oikeustieteellinen tiedekunta. Akateeminen väitöskirja. URN: ISBN:978–951-29-4242-8.

Elonheimo, H. 2020. Sovittelun toimialueiden tarkasteluryhmän raportti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi Nro 10/2020. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139351/URN_ISBN_978-952-343-470-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 20.9.2023].

Eskelinen, O. 2005. Hermot vapautu ja tuli puhdas olo. Alle 15-vuotiaiden rikosten sovittelun käytännöt ja vaikutukset. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2005:3. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Eskola, J & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hanisha, B. 2016. The Jojrney of Brainstorming. *Journal of Transformative Innovation*.1: <https://www.regent.edu/>. Saatavissa: <https://www.regent.edu/journal/journal-of-transformative-innovation/the-history-of-brainstorming-alex-osborn/> [viitattu 14.2.2023].

Kenttämuistiiinpanot, 2022

Kiviniemi, K. 2018 Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: Gaudeamus.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361.

Lapsen oikeuksien sopimus 20.11.1989.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta. 9.12.2005/1015.

Mahkonen, S. 2010. Lapsen korvausvastuu. Kuka korvaa ja mitä? Helsinki: Edita.

Marttunen, M. 2008. Nuorisoriikosoikeus. Alaikäisten rikosten seuraamukset kriminaalipoliittisesta ja vertailevasta näkökulmasta. Helsinki: Edita

Metsämuuronen, J. (toim.) 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International Methelp.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki: Sanoma Pro.

Poikela, E. 2010. Sovittelu: ristiriitojen kohtaamisesta konfliktien hallintaan. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Räty, T. 2008. Uusi lastensuojelulaki. Helsinki: Edita.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Rikos ja riita-asioiden sovittelutilastot 2021. Tilastoraportti 31/2022. Saatavissa: <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/sosiaalipalvelut/rikos-ja-riita-asioiden-sovittelu> [viitattu 20.6.2023].

Tuloverolaki 30.12.1992/1535.

Turkka, H & Saarholm, J. 2021. Lasten ja nuorten konfliktit. Opas haastavien riitojen ratkaisemiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Väisänen, R. 2023. Hallitus haluaa kitkeä kouluväkivaltaa ottamalla Etelä-Karjalan esimerkiksi: alle 15-vuotiaan lainvastaisesta teosta aina rikosilmoitus. Yle Uutiset. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://yle.fi/a/74-20044886> [viitattu 14.9.2023].

Zinsstag, E & Teunkens, M & Pali, B. 2011. Conferencing: A way forward for restorative justice in Europe. European forum for restorative justice. Saatavissa: https://www.euforumrj.org/sites/default/files/2019-11/final_report_conferencing_revised_version_june_2012_0.pdf [Viitattu 18.5.2023].

thl

Lasten ja nuorten rikosten ja riitojen sovittelu

35

LIITE 1

Lapset ja nuoret voivat olla rikosten ja riitojen osapuolena. Alle 15-vuotiaat rikollisista teoista epäillyt eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa, eli heitä ei voi tuomita rikoksesta. He ovat kuitenkin vastuussa aiheuttamistaan vahingoista.

Alaikäisten rikokset ja riidat voivat olla monenlaisia. Sovittelulain (1050/2005, 3 §) mukaan soviteltavaksi ei kuitenkaan saa ottaa alaikäiseen kohdistunutta rikosta, jos uhrilla on rikoksen laadun tai ikänsä vuoksi erityinen suojan tarve.

Sovittelualoitteen voi tehdä

- rikoksen tai riidan osapuoli
- huoltaja tai edunvalvoja
- poliisi, syyttäjä, oppilaitos, sosiaalitoimi tai muu viranomainen.

Jos haluat tehdä sovittelualoitteen, ota yhteys oman alueesi

sovittelutoimistoon. Sovittelu on osapuolille vapaaehtoista ja maksutonta.

Sovittelu antaa mahdollisuuden

- kohdata muut osapuolet turvallisessa ympäristössä
- käsitellä tapahtunutta
- korjata tapahtuneen aiheuttamia haittoja
- parantaa ihmisten välisiä suhteita.

Sovittelun eteneminen

- Sovittelutoimisto ottaa yhteyttä osapuoliin ja selvittää, voidaanko sovittelu käynnistää. Alaikäisen henkilökohtaisen suostumuksen lisäksi myös huoltajien tai edunvalvojan suostumus tarvitaan.
- Jos sovittelu käynnistyy, asiaan valitaan sovittelijat.

- Sovittelijat järjestävät yhteistapaamisen ja tarpeen mukaan myös erillistapaamiset.
- Huoltajat osallistuvat pääsääntöisesti tapaamisiin. Alle 15-vuotiaan huoltajaa ei saa kuitenkaan kieltää osallistumasta.
- Jos osapuolet pääsevät sovittelutapaamisessa sovintoon, voidaan laatia kirjallinen sopimus. Sovittelutoimisto voi seurata sopimuksen täyttymistä.

Sovitteluun kuuluu palveluohajus. Sovittelu ei välttämättä johda rikosprosessin päättymiseen. Jos tekijä on yli 15-vuotias, virallisen syytteen alaisissa rikoksissa syyttäjä päättää, miten asia etenee.

KYMI-SAIMAAN SOVITTELUTOIMISTO

Tavoitat meidät myös sähköpostilla kymi-saimaa@sovittelu.fi

Lisätietoja:
thl.fi/sovittelu

Mikkelin aluetoimisto
Porrassalmenkatu 19 B 32
50100 Mikkelä

Savonlinnan aluetoimisto
Olavinkatu 35 A
57130 Savonlinna

Varkauden aluetoimisto
Pirnankatu 2 B
78200 Varkaus

Kymenlaakson aluetoimisto
Kouvoulankatu 34 A 4
45100 Kouvola

Etelä-Karjalan aluetoimisto
Oksasenkatu 8 B 13, 2. krs
53100 Lappeenranta

TIETOA SOVITTELUUN OSALLISTUVALLE

Tähän on kerätty tärkeää tietoa sovitteluun valmistautumisesta, sovittelun toteuttamista sekä sovittelun jälkeen merkityksellisistä asioista. Lisätietoa löydät osoitteista sovittelu.fi ja thl.fi/sovittelu.

Sovitteluun valmistautuminen

Omat tarpeet ja odotukset

Pohdi omat toiveesi, tarpeesi ja huolesi sovitteluun sekä kohtaamiseen liittyen. Voit puhua asioista etukäteen sovittelijan kanssa.

Oikeusapu

Sovittelutoimisto on puolueeton taho, eikä tarjoa sovittelun osapuolille oikeudellista neuvontapalvelua. Jos soviteltavaan asiaan liittyy oikeudellisesti vaikeita taikka euromääräisesti isoja vastuukysymyksiä, osapuolet voivat ennen sovittelua tai sovittelun aikana kääntyä valitsemansa asiantuntijan/oikeusavustajan puoleen. Oikeudesta oikeusapuun säädetään oikeusapulaissa. Oikeusapu voi olla myös maksutonta. Tyypillisesti maksuttomaan oikeusapuun ovat oikeutettuja alaikäiset, joilla ei itsellään ole merkittäviä tuloja tai omaisuutta.

Vahingonkorvausten kuitit ja todistukset

Jos olet kärsinyt vahinkoa ja aiot esittää sovittelussa korvausvaatimuksia, sinun on hyvä valmistautua sovitteluun niin, että varaudut esittämään selvitystä vaatimustesi perusteista, kuten sinulle aiheutuneista vammoista, sairauspoissaoloista sekä kustannuksista ja muista vahingoista (esim. lääkärintodistus, korjausarvio, vakuutusyhtiön päätös sekä kustannuksia koskevat kuitit).

Henkilövahinkojen ja kärsimyksen korvaamista koskevat suositukset (HEVA-suositukset)

Sovittelussa osapuolet voivat keskustella aiheutuneesta vahingosta ja vahingonkärsijä voi esittää vahingonkorvausvaatimuksia. Henkilövahingoista maksettavia korvauksia varten on laadittu suositukset, jotka antavat suuntaviivoja erilaisten vahinkotapahtumien tarkasteluun. Suositukset löytyvät netistä nimellä ”Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suosituksia”, ja niihin pohjautuen sovittelun osapuolet voivat yhdessä pohtia sitä, mikä olisi kohtuullinen korvaus fyysisestä tai psyykkisestä vahingosta taikka kärsimyksestä. Linkki HEVA:n suosituksiin (2020 painos).

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-899-8> tai <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162631>.

Vakuutus-, Kela- ja muut ulkopuolisen maksamat korvaukset

Sekä vahinkoa kärsineen osapuolen että vahingonaiheuttajan on hyvä selvittää ennen sovittelua, onko olemassa vakuutusta tai muuta tahoja, josta/jolta voisi hakea korvausta vahinkotapahtuman johdosta. Asian sovitteluun on helpompaa, mikäli vakuutuskorvausta on jo haettu ja vakuutusyhtiö on jo ehtinyt tehdä korvauspäätöksen asiassa. Sama koskee myös ansionmenetystä koskevia päivärahoja jne. täydentäviä korvausmuotoja.

Vakuutus sopimuksiin sisältyy tyypillisesti ehtoja, jotka voivat koskea esimerkiksi rikosilmoituksen tekemistä ja rangaistusvaatimuksesta luopumista. Vakuutusyhtiöön on siksi hyvä olla yhteydessä ennen sovittelutapaamista ja kertoa aikomuksesta osallistua sovitteluun.

Jos vahingonkärsijä on saanut korvauksen vakuutuksesta tai muualta, sovittelussa voidaan sopia korvauksista vain siltä osin, kuin muualta saatu korvaus ei ole kattanut aiheutunutta vahinkoa täysimääräisesti (esim. vakuutuksen omavastuu).

Valtiokonttorin suorittamat korvaukset

Rikoksen uhrilla on tietyin edellytyksin oikeus saada korvausta valtion varoista rikosvahinkolain nojalla. Korvauksen maksajana on tässä tapauksessa Valtiokonttori. Lue lisää osoitteesta <https://www.valtiokonttori.fi/>.

Vakuutusyhtiön, Kelan tai Valtiokonttorin takaisinperintäoikeus

Mikäli vakuutusyhtiö, Kela tai Valtiokonttori ovat suorittaneet korvausta tapahtuman johdosta, niille syntyy regressi- eli takaisinperintäoikeus vahingonaiheuttajaa kohtaan eli oikeus vaatia vahingonkäräjälle maksettu korvaus takaisin siltä, joka on vahingosta vastuussa. Vakuutusyhtiöltä tai muualta saadut korvaukset eivät siis yleensä vähennä korvausvelvollisen korvausvastuun kokonaismäärää, mutta voivat vaikuttaa siihen, kenelle korvauksia maksettava ja kenellä kanssa aiheutuneen vahingon korvaamisesta voidaan neuvotella.

Sovittelutoimistossa voidaan käsitellä myös vahingonaiheuttajan ja vakuutusyhtiön välistä regressiasiaa. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi omana sovittelunaan sen jälkeen, kun asian varsinaiset osapuolet ovat saaneet asia heidän välillään käsiteltä.

Tietojen käyttö

Sovittelupalvelun asiakkaiden tiedot rekisteröidään THL:n ylläpitämään SOPU-tietokantaan. Tietosuojailmoituksesta käy ilmi mitä tietoja kerätään sekä tietojen käyttötarkoitus. Tietosuojailmoituksen löydät osoitteesta: <https://thl.fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/rikos-ja-riita-asioiden-sovittelu/tietosuojailmoitus> linkki tietosuojailmoitukseen löytyy myös Kymi-Saimaan sovittelutoimiston verkkosivuilta.

Sovitteluun osallistuminen ja sovittelun toteuttaminen

Sovittelun vapaaehtoisuus ja luottamuksellisuus

Sovittelu on vapaaehtoista ja osapuolet voivat prosessin missä tahansa vaiheessa perua antamansa suostumuksen sovitteluun. Suostumuksen perumiselle ei tarvitse ilmoittaa mitään syytä. Peruutusilmoitus johtaa sovittelun keskeyttämiseen.

Tapaamisessa esiin tulleita asioita tai tapaamisessa saatua materiaalia ei voi käyttää toista osapuolta vastaan mahdollisessa asian myöhemmässä käsittelyssä.

Sovittelutapaaminen on luottamuksellinen ja tarkoitettu vain siihen erikseen kutsuille henkilöille. Tapaamisen luottamuksellisuuden vuoksi myös kaikenlainen äänittäminen tai tallentaminen on kiellettyä ilman kaikkien osallistujien lupaa. On hyvä muistaa, että yksityisyyttä loukkaavan tiedon levittäminen on rikos.

Etäyhteydellä toteutettavan sovittelun ehdot

- Varmista, että olet rauhallisessa paikassa. Läsä ei saa olla muita henkilöitä.
- Tapaamisessa on suositeltavaa käyttää kameraa. Jos kameraa käytetään, on tärkeää, että kaikki osallistujat ovat nähtävissä käyttämäsi laitteen tai siihen liitetyn kameran välityksellä. Tarvittaessa osallistujien henkilöllisyys voidaan todentaa ennen yhteistä sovittelutapaamista. Osallistujien kasvojen näkeminen helpottaa tapaamisen kulkua ja auttaa muodostamaan avointa keskusteluilmapiiriä.
- Tapaamisen aikana vältetään keskustelemasta henkilötiedoista. Salassa pidettävää materiaalia ei kokouksen aikana jaeta eikä oteta vastaan.
- Tietosuojasta huolehditaan järjestämällä kokous yksityisenä. Kokouksen järjestäjä hyväksyy osallistujat kokoukseen liityttyänsä. Jokaisella kokouksella on oma kokouslinkkinsä, joka jaetaan vain osallistujille. Lisäksi tapaamiseen osallistuvilta odotetaan toimintaohjeiden noudattamista tapaamisen osallistujien tietosuojan turvaamiseksi.
- Huomaathan, että Teams-videoneuvottelua varten antamasi sähköpostiyhteystieto tulee kokouskutsujen lähettämisen yhteydessä kaikkien muiden osallistujien tietoon.

Osallistumalla etäyhteydellä toteutettavaan sovitteluun ilmaiset hyväksyväsi nämä ehdot ja menettelysäännöt. Suostumuksesi vahvistetaan vielä kertaalleen suullisesti sovittelutapaamisen aluksi.

Erillistapaamiset

Erillistapaamiset tai -keskustelut ovat mahdollisia kaikissa sovitteluasioissa. Jos sovittelualoitteessa on kyse lähisuhdeväkivallan sovittelusta, osapuolille järjestetään aina erillistapaamiset ennen varsinaista sovittelua.

Erillistapaamisia suositellaan erityisesti nuorille ja heidän huoltajilleen. Erillistapaamisessa on mahdollista keskustella sovittelijoiden kanssa sinulle henkilökohtaisista asioista. Tarvittaessa erilliskeskustelut voidaan toteuttaa myös etäyhteydellä.

Alle 18-vuotiaat sekä henkilöt, joille on määrätty edunvalvoja

Jos sovittelun osapuoli on alaikäinen tai henkilö, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu ja jolle on määrätty edunvalvoja, sovittelussa tulisi olla mukana myös hänen huoltajansa tai muu laillinen edustajansa. Huoltajan tehtävänä on valvoa alaikäisen etua ja hänen allekirjoituksensa tarvitaan sovittelusopimuksessa.

Tulkin, avustajan ja tukihenkilön käyttö

Sovittelussa voi tarvittaessa olla mukana tulkki, avustaja sekä tukihenkilö. Muiden henkilöiden läsnäolo ei saa haitata sovittelun häiriötöntä ja asianmukaista kulkua. Kaikkien osapuolten tulee suostua avustajan tai tukihenkilön käyttöön. Ilmoitathan, mikäli haluat ottaa avustajan tai tukihenkilön mukaan sovitteluun.

Tukihenkilönä voi toimia osapuolen läheinen ja rikoksen uhri voi saada tukihenkilön myös Rikosuhripäivystyksestä (lue lisää riku.fi). Tulkin tilaa sovittelutoimisto ja tulkin käyttö on osapuolille maksutonta.

Sovittelusopimus ja sen merkitys

Sovittelussa mahdollisesti saavutettava sovinto laaditaan kirjallisen sopimuksen muotoon. Sovittelusopimus on osapuolia sitova asiakirja. Sopimuksen ehtoja ei voida muuttaa ilman toisen osapuolen suostumusta.

Sovittelun jälkeen

Sovittelusopimuksen sähköinen allekirjoittaminen

Etäyhteydellä toteutettavissa sovitteluissa sopimukset voidaan allekirjoittaa sähköisesti. Sähköisesti allekirjoitettuja asiakirjoja säilytetään Visma Sign -palvelussa ja ne ovat kaikkien allekirjoittajien tarkasteltavissa rekisteröitymisen jälkeen (Visma-tili). Säilytyspalvelun mahdollistava rekisteröityminen ja Visma-tilin avaaminen on maksutonta, jos rekisteröityminen suoritetaan 30 päivän sisällä asiakirjan allekirjoittamisesta. Sovittelutoimisto ei vastaa mahdollisista hintamuutoksista palvelun käyttöehtoihin. Rekisteröityä voit osoitteessa <https://sign.visma.net/fi/register>.

Jos haluat, että allekirjoitettu sovittelusopimus lähetetään sinulle erikseen, ilmoita tämä toiveesi sovittelun päätteeksi tai ota sovittelun jälkeen yhteyttä sovittelutoimistoon.

Sovittelusopimuksen seuranta

Pyydämme, että ilmoitat itse sovittelutoimistoon, kun sovittu suoritus on tapahtunut. Sovittelutoimistolle ja aloitteen tekijälle on tärkeää saada tieto sopimuksen täyttymisestä.

Sovittelusopimuksen vahvistuttaminen

Mikäli sopimus ei ole toteutunut, sopimus on mahdollista vahvistuttaa käräjäoikeudessa. Tuomioistuini perii vahvistuttamisesta käsittelymaksun. Vahvistuttamismenettelystä ja ulosotosta löydät lisätietoa sivustolta <https://oikeus.fi/fi/>.

Asiakaspalautteen antaminen

Arvostamme palautettasi. Palautetta voit antaa osoitteessa <https://www.thl.fi/sovittelupalaute>.

Helmi Simpukka Raakku
Jokikuja 3
50100 Mikkeli

Yhteydenottopyyntö

Sovittelutoimisto on vastaanottanut sovittelualoitteen, jonka on lähettänyt Mikkelin poliisiasema.

Sovittelutoimiston aloitenumero xxxx /yyyy. Aloitteen esitutkintanumero on xxxx/R/XXXXXX.

Sovittelu koskee alaikäistä huollettavaanne ja asia koskee asianimikkeitä:

- vahingonteko

Pyydämme sinua ottamaan sovitteluasiassa yhteyttä xx.xx.xxxx mennessä, jotta voimme keskustella, kuinka haluat asiassa edetä. Ilmoituksen meille voit tehdä soittamalla, viestillä tai sähköpostilla.

Alle 18-vuotiaan osallistuminen sovitteluun voidaan toteuttaa, mikäli hän sekä hänen huoltajansa antavat suostumuksensa sovittelulle

Olen parhaiten tavoitettavissa ma – to, klo 10–14. Mikäli en pääse vastaamaan puheluusi, jätähän yhteydenottopyynnön ja yhteystietosi niin olen sinuun yhteydessä. Voit myös sopia soittoajan sähköpostilla. Mainitsethan yhteydenotossasi sovittelutoimiston aloitenumeron.

Mikäli yhteyttä ei oteta määräaikaan mennessä, sovittelusta tehdään kielteinen päätös ja asia palautetaan sovittelualoitteen tekijälle.

Sovittelutoimiston tehtävänä on selvittää osapuolten halukkuus sovittaa asiassa ja arvioida asian soveltuvuutta sovitteluun. Sovittelu on vapaaehtoista, maksutonta, puolueetonta ja luottamuksellista. Lisätietoa saat oheisesta sovitteluesitteestä.

Asiaa sovittelutoimistossa hoitaa:

XXX

Sovitteluohjaaja

LASTEN JA NUORTEN SOVITTELU PROSESSI

1 YHTEYDENOTTO

Kirjataan aloite ja ollaan yhteydessä osapuoliin mahdollisimman pikaisesti.

- Puhelu
- Lisätietoa sovittelusta kirje
- Sovitaan erillistapaamiset

2 ERILLISTAPAAMISET

Toteutetaan erillistapaamiset joko etäyhteydellä tai kasvotusten. Valitaan sovittelualoitetta varten ohjaajalle työpariksi vapaaehtoinen sovittelija. Ohjaaja selvittää aloitteen edellytykset tapaamisen aikana.

3 SOVITTELU

Sovitteluun osallistuu erillistapaamisessa mukana olleen vapaaehtoisen sovittelijan lisäksi toinen vapaaehtoinen sovittelija. Lisäksi muut aloitteen kannalta tärkeät osalliset mukaan sovitteluun.

4 JÄLKITYÖT

Sovitteluohjaaja tiedottaa, tarpeen mukaan sovittelualoitteen tehneelle sovittelun lopputuleman. Ohjaaja myös tekee aloitteen lopputyöt

5 SEURANTA

Ohjaaja on tarvittaessa yhteydessä osapuoliin.